

Beretning

om Det norske arbejderpartis virksomhed 1897—98.

Siden forrige landsmøde er indmeldt i partiet 10 foreninger, nemlig i Kristiania: Hjula kvindelige arbejderforening, Kristiania løsfearbejderforening, Sadelmagernes forening, Avisbudenes forening og Cementarbejdernes forening; udenbys: Greaaker og Tosteborg stenhuggeres fagforening (Sarpborg), Østehede og omegns stenhuggeres arbejderforening (Fredrikshald), Trondhjems formerforening (Trondhjem), Rjøgaens stenhuggerforening pr. Fredrikstad og Haandværkslagers kvindeforening (Fredrikstad).

En forening er udmeldt, nemlig Indredningsnødernes i Kristiania, og en forening er opløst, nemlig Namli værks arbejderforening i Telemarken.

Partiet tæller nu af tilsluttede foreninger ialt 80; deraf i Kristiania 36 og udenbys 44. Blandt de udenbys kan partiet regne Fredrikstad-afdelingen, som nu har sin egen forsamlingsbygning, som en af de stærkeste. Bergens-afdelingen har sin egen administration, idet denne afdeling selv indkasserer partikontingenten og disponerer over samme, hvorfor særskilt regnskab vil foreligge for denne afdeling. De forskellige jernbanearbejderforeninger, som tidligere enkeltvis tilhørte partiet, er nu indlemmet i samme gennem „Det norske sten-, jord- og bergarbejderforbund“, der som helhed er indmeldt med 15 foreninger, nemlig:

Ar.a Gjøvikbanens arbfs. 2den afd.

— — — 3dje —

— — — 4de —

— — — 5te —

— — — 6te —

— — — 7de —

Egersund—Flekkefjordb. arbfs. 1ste afd.
do. — 2den —

Arbejderforeningen „Varden“ (Flekkefjord), vejarbejderforeningen „Fremad marsch“ (Lyngdal), Romsdals amts vej-

arbejderf. (Furset), Intronødelagens vejarbejderf. (Hell), Bossmo bergarbejderf. (Nordland), Grubearbejdernes forening (Roros), Østre Akers stenarbejderforening (Gorud).

Partiet kan iaar pege paa en noget større og mere solid tilslutning end noget af de næst foregaaende aar.

Ifølge beslutning paa forrige landsmøde var partiet repræsenteret paa den skandinaviske arbejderkongres, og paa det svensk-norske demokratmøde, hvilke møder afholdtes i Stockholm 1897. Ligeledes indbød vort parti i fællesskab med De forenede norske arbejderfamsund og Norges fredsförening til det norsk-svenske demokratmøde, som blev afholdt i Kristiania den 18de og 19de maj d. a. Foruden dette indbød partiet i fællesskab med Kristiania byrggearbejderforening og Løsfearbejdernes forening den engelske agitator Tom Man til at komme til Norge og holde foredrag, ligesom det ved flere lejligheder har sendt breve og telegramer til andre lande.

Ved de forrige aar stedfundne stortingsvalg har partistyret efterkommet landsmødets paalæg og henbendt sig til styret for De forenede norske arbejderfamsund med forslag om fællesopstilling af arbejderkandidater og gjensidig støtte af disse. Noget samarbejde kom imidlertid ikke istand, idet det meddeltes, at det var for nær ind paa valgene til at nogen ordning kunde træffes. Imidlertid gik partistyret derefter en noget anden vej, end landsmødet egentlig havde ment, idet styret foreslog for det stedlige repræsentantskab i Kristiania ved valgmandsvalget at opstille saadan liste, at vor partiafdeling her kunde tælle sine stemmer ved valgurnen og samtidig gi venstre flertal, forsaavidt det lod sig gjøre ved hjælp af vore stemmer.

Og blev denne taktik befulgt, idet man gik ud fra, at hvis man derved kunde naa to tredjedels stemmer i stortinget for grundlovsforslaget til gennemførelse af den saakaldte almindelige stemmeret, vilde derved meget være bundet for den fremtidige socialdemokratiske agtation. Den samme fremgangsmaade anbefalede partistyret vore øvrige parti-afdelinger. Og specielt partiafdelingen i Buskerud fulgte den med fordel. Ved valgene talte partiafdelingen i Kristiania 657 st., i Bergen 268 og i Hougsvund 82 st.

De paalæg, som partistyret fik paa forrige landsmøde, nemlig at indgaa til lovgivningsmagten med forslag til saadanne forandringer i straffeprocessloven, at arbejdere og kvinder kommer paa lige fod med de øvrige samfundsklasser ved valg til lagrette- og domsmænd, — ligeledes en forestilling angaaende forandring i fattigloven ved bergværker og brug, — er i betimelig tid sendt stortinget og findes refereret i „Social-Demokraten“ no. 76 d. a.

Waidemonstrasjonerne

Var iaar betydeligere end nogenstinde tidligere. 1ste maj-demonstrationen i Kristiania talte 65 korporationer og en flæthed af musikkorps.

Partistyret havde iaar ved 1ste maj-demonstrationen ved sit forslagsvise initiativ søgt at gjøre 8-timers-spørgsmaalet aktuelt ved specielt i en forestilling til stortinget at lægge særlig vægt paa betydningen af 8-timersdagens gennemførelse for alle statens arbejdere, og i denne forbindelse blev der selvsagt fremhævet vælgernes tilslutning til kravet ved valgurnen, da der jo paa venstres arbejdsprogram var opført: 8 timers arbejde for statens arbejdere og i alle sundhedsfædelige bedrifter. Og denne taktik fulgtes, foruden af Kristianiaafdelingen, af en flæthed af demonstrationstog udover landet, og disse demonstrationer var forøvrigt iaar den 1ste maj organiseret i større udstrækning end nogenstinde tidligere.

17de maj-demonstrationerne var ligeledes iaar talrigere end noget af de

nærmest foregaaende aar. Medens venstres demonstrationstog væsentlig havde gjort dagen til en festdag, maaske af glæde over gennemførelsen af den saakaldte almindelige stemmeret, fandt partistyret, da 17de maj nu engang var blit en kravenes dag, at man nettop maatte benytte anledningen til straks at pege paa det, som maatte betegnes som det næste skridt til gennemførelse af virkelig almindelig stemmeret, og dermed om muligt straks formulere kravet til gennemførelse af selvstyre for det norske folk. Arbejdetog i Kristiania og flere andre steder fulgte ogsaa denne vej, idet der blev udarbejdet en forestilling til stortinget, hvori fremsattes kravet om stemmeret for alle kvinder og mænd fra myndighedsalderen og samtidig pegtes paa det urimelige i, at en arbejder skulde fratages stemmeretten paa grund af en tarvelig støtte af fattigvæsenet, paa samme tid som den understøttede „pensjonist“ beholder sin ret. I forestillingen gjordes endvidere opmærksom paa, at venstre ifølge sit valgprogram endnu har en sag at gennemføre i dette strøg, nemlig almindeliggjørelsen af den kommunale stemmeret. Og her bad vi kvindernes ret knyttet sammen med mændenes. — Det er forøvrigt partistyrets mening, at hvis venstre svigter sit program i spørgsmaalet om den kommunale stemmerets almindeliggjørelse — paa hvilket omraade det først nu ret vil vise sig, hvilke reaktionære bestemmelser der findes i loven af 1896 — da maa vort parti med hele sin styrke raabe: „vagt i gevær!“ for derefter at kalde hele arbejderklassen til kamp for sin ret. I vort partis demonstrationstog i Kristiania den 17de maj deltog 50 korporationer under sine faner med 10 musikkorps, og talte iaar 7 kvindelige foreninger. Talerne blev holdt af redaktør Hjalmar Branting fra Stockholm for socialismen, fru Birgit Welglin Sørensen for stemmeretten, og bogtrykker Chr. H. Knudsen gav en motivering af den ovenfor omhandlede forestilling, som af den store forsamling besluttedes fremsendt til stortinget.

Ved festen paa Klosterengen talte

partifælle Lindblad fra Gøteborg for unionen — den union, som skulde afløse den nuværende og bygges paa arbejderorganisasjonerne i begge lande.

Agitationen

er iaar drevet med større kraft end nogenfinde tidligere. Foruden en flæthed af foredrag, som er holdt i en flæthed af de i nærheden af Kristiania liggende distrikter, af partifæller, som har sine daglige gjøremaal i byen, har partiet med støtte af et bevilget bidrag fra Kristiania arbejdersamfund, for længe tid engageret to agitatorer, nemlig Harald Hansen for det søndenfjeldske og H. Berntsen for det nordenfjeldske Norge.

Hansens agitationsrejse, som har omfattet noget over tre maaneder, er foretat i Smaalene og Hedemarkens amter, samt en tur til bestanden til og med Stavanger, foruden spredte taler paa forskjellige andre steder. Paa disse rejser er der holdt en flæthed af godt besøgte foredrag, ialt 46, ligesom der er solgt ikke ubetydelige socialistiske skrifter og samlet endel abonnenter paa partiets blade.

Berntsens rejse, som har baret noget over to maaneder, er foretat i nordre og søndre Trondhjems amt paa steder, hvor der før ingen socialistisk agitation har været. Han har holdt en flæthed af forholdsvis godt besøgte foredrag, ialt 20, i Mossjøen, Ransøes, Stenkjær og Levanger med de dertil liggende landdistrikter, samt en tur til Valen og Røraas, hvor han blandt flere foredrag holdt talen for demonstrasjonstoget 1ste maj. Ogsaa han har solgt endel skrifter og tegnet abonnenter paa partiets blade. Disse agitationsrejser til affidesliggende byer og bygder vil gaae vist komme til at ha indflydelse paa arbejderbevægelsen i vort land, da de spredte frøtorn, som ved dem er blet nedlagt, sent eller tidlig vil komme til at bære frugter.

Af partiforeningerne i Kristiania afholdtes en større folkefest paa Klosterengen den 22de august f. a. til minde om arbejderpartiets 10-aarige bestaaen. Zeppesen holdt talen for dagen og H. Hansen for socialismen.

Ligeledes holdtes en større mindefest paa Kasalles dødsdag i Kristiania arbejdersamfund den 29de august. H. Hansen holdt mindetalen.

3 fagforeningsbevægelsen

har vort parti en stor opgave at udfylde, idet partiet ikke alene lovmæssig medvirker i alle fagspørgsmaal ved to af partistyret tilforordnede repræsentanter, som stadig møder i forretningsudvalget for De samvirkende fagforeninger i Kristiania, men ogsaa, paa grund af vor fagorganisasjons ufuldkommenhed, maa bære hele byrden med enkelte strejker udenbys, fordi vedkommende foreninger enten enkeltvis eller gjennem et fagforbund er tilsluttet partiet og kun gjennem dette kan søge støtte under en opkommen kamp mellem kapital og arbejde.

Saaledes i den nu paagaende strejk inden bergarbejderne i Bøsmo, til hvilken der er indsamlet et beløb af omkring 500 kr.

Partistyret har desuden, sammen med udvalget for De samvirkende fagforeninger i Kristiania, udstedt opraab til indsamling af bidrag til den store maskinarbejderlockout i England, som afsluttedes i indeværende januar maaned, og til farveriarbejderstrejken i Gøteborg. Der indkom ved disse indsamlinger henholdsvis kr. 1,129.72 og kr. 118.15.

Paa det faglige område har partiet desuden haft en opgave at udfylde, som ingenlunde har været ringe, derigjennem, at dets repræsentanter i udvalget for De samvirkende fagforeninger, saavel direkte som indirekte, ifølge sagens natur har haft det hverv at kontrollere de publikasjoner angaaende strejker og lockout's, som gjennem partipressen maatte komme til publikums kundskab. Et indblik i det hermed forbundne arbejde faar man, naar man erfarer, at foruden de mange strejker, som i det forløbne regnskabsaar er forekommet udenbys, har der alene i Kristiania inden de fag, som tilhører De samvirkende fagforeninger og som paa saa undtagelser nær ogsaa er tilsluttet Det norske arbejderparti, opkommet ikke mindre end 15 arbejdskonflikter. Af disse afsluttedes møbelsnedkerstrejken efter en

kort arbejdsnedlæggelse med sejr for arbejderne; malersvendenes strejk, som ifjor høst maatte afbrydes med delvis sejr, er iaar bilagt ved forhandling med fuldstændig sejr for arbejderne; det samme gjælder skotsjarbejderne; bagersvendene sejrede delvis efter 5 ugers strejk; hjulmagerne sejrede efter 8 dagers strejk; ved forhandling opnaaedes betydelige procentforhøjelser i lønnen for ølbryggeriarbejderne, cementarbejderne, renovationsarbejderne, glasmestersvendene og teglværksarbejderne; uafgjort staar endnu stenhuggernes lønkonflikt; strejken i korfestkærerfaget, hvor kun én fabrik endnu holder igjen og hvor der derfor paagaar strejk, men som dog ser ud til ved forhandling at kunne afsluttes med fordel for arbejderne, og endelig lockouten i bogbinderfaget, som man er beredt paa vil bli en langvarig kamp.

Partistyret har ogsaa sørget for at vedligeholde den vakte interesse for det internationale havnearbejderforbund, som Tom Mann rejste ved sine foredrag, for ved korrespondance med hovedkontoret i London at holde de norske bryggearbejdere underrettet om det internationale havnearbejderforbunds virksomhed i andre lande. Da det norske bryggearbejderforbund endnu ikke er tilsluttet det internationale forbund, har partistyret — ved partiets forretningsfører — fungeret som et slags sekretariat, ved hvis hjælp tre enkelte foreninger er indmeldt i det internationale forbund.

Partipressen

har — ved hjælp af tilskud ydet af en partifælle — faat øget betydning, idet „Social-Demokraten“ fra nyttaar sidstleden blev udvidet med en spalte mer

pr. side og adskillig længere spalter samtidig med at abonnementsprisen for abonnenter i Kristiania nedsattes fra 60 til 50 øre pr. maaned, saaledes, at abonnementsprisen nu er ens i Kristiania og øvrige steder i landet.

Denne udvidelse og prisnedsættelse var beregnet at skulle andrage til ialt omkring 5,000 kroner i direkte udtællinger. (Man gif da ud fra, at den overenskomst, som foregaaende aar var truffet med bogtrykkeren, fremdeles bibeholdes ogsaa dette aar; der indspares nemlig derved omkring 3000 kroner i aaret, og en forholdsvis indsparelse falder ogsaa paa udvidelsen.)

Endel af omkostningerne ved udvidelsen og da specielt tabet ved prisnedsættelsen var forudsat indbundne ved øget abonnement og øget abertisementsindtægt.

Med dette for øje har der ogsaa i maanederne februar, marts og april været sat igang en planmæssig agitation til tegning af nye abonnenter paa „Social-Demokraten“, og om end resultatet ikke netop kan ses at være glimrende, saa staar det dog fast, at der er et fremstød at pege paa, hvilket ogsaa regnskaberne udviser. Med en rund sum kan man anslaa tilbæksten af nye (stabile) abonnenter til 500. Ogsaa abertisementsindtægten er øget efter udvidelsen, som man vil se af regnskaberne.

Selvagt maa agitationen fortsættes. Og saasandt der er partifæller, som ved hvad de vil og er besjælet af den interesse, som maa til for at de villig skal ofre noget af sin fritid til agitation for udbredelsen af vore partiorganer, er der ingen tvil om at specielt „Social-Demokraten“ lidt efter lidt skal kunne bringes ud til en stedse større del af befolkningen.

Kristiania, 2den august 1898.

Joh. Johansen. Mfr. Karlsen. H. Keyser. Chr. H. Knudsen.
M. Larsen. Ludvig Meyer. Oscar Nissen. Edd. Olsen.
Birgit Welkin Sørensen.